

C. С. Арендт,

*здобувач наукового ступеня кандидата наук
з державного управління, Національна академія
державного управління при Президентові України*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Обґрунтовано основні напрями розвитку соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва, мікрокредитування та мікрофінансування діяльності підприємств. Розглянуто приклади міжнародної підтримки підприємництва в Україні, створення умов для започаткування бізнесу внутрішньо переміщеними особами. Наголошено на необхідності посилення ролі держави щодо створення умов для розвитку соціального підприємництва.

Ключові слова: соціальне підприємництво, державне управління, мікрокредитування, соціальний розвиток, мікрофінансування, внутрішньо переміщені особи.

S. S. Arent,

*Postgraduate Degree Seeker Ph.D in Public Administration, National
Academy for Public Administration under the President of Ukraine*

DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE: PUBLIC ADMINISTRATIVE ASPECT

The paper substantiates basic directions for the development of socially responsible business and social entrepreneurship, microlending and microfinancing for enterprise activity. It reviews the examples of international support for business in Ukraine, and creating conditions for setting up business by internally displaced persons. It also emphasizes on the necessity to strengthen the state participation in creating the conditions for the development of social entrepreneurship.

Key words: social entrepreneurship, public administration, microlending, social development, microfinancing, internally displaced persons.

С. С. Арент,

соискатель ученой степени кандидата наук государственного управления, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ: ГОСУДАРСТВЕННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Обоснованы основные направления развития социально ответственного бизнеса и социального предпринимательства, микрокредитования и микрофинансирования деятельности предприятий. Рассмотрены примеры международной поддержки предпринимательства в Украине, создание условий для открытия бизнеса внутренне перемещенными лицами. Отмечена необходимость усиления роли государства по созданию условий для развития социального предпринимательства.

Ключевые слова: социальное предпринимательство, государственное управление, микрокредитование, социальное развитие, микрофинансирование, внутренне перемещенные лица.

Постановка проблеми. Підприємництво визначено у ст. 1 Закону України “Про підприємництво” як безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність із виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою отримання прибутку, що здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб’єкти підприємницької діяльності у порядку, установленому законодавством [1].

У Законі визначені принципи підприємницької діяльності, зокрема вільний вибір видів діяльності, залучення на добровільних засадах майна та коштів юридичних осіб і громадян; самостійний вибір постачальників і споживачів виробленої продукції, вільний найм працівників, залучення і використання ресурсів, використання яких не заборонено або не обмежено законодавством, вільне розпорядження прибутком.

Підприємництво в Україні здійснюється в будь-яких організаційних формах, визначених законами України, на вибір підприємця. Однак у Законі “Про підприємництво” відсутнє визначення соціального підприємництва як однієї з організаційних форм.

Держава гарантує всім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні пра-

ва і створює рівні можливості для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів.

Держава законодавчо забезпечує свободу конкуренції між підприємцями, захищає споживачів від проявів недобросовісної конкуренції та монополізму в будь-яких сферах підприємницької діяльності. Втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, крім функцій державних органів щодо здійснення контролю за діяльністю підприємців.

За Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. схвалено “Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року”, де зазначено, що мале і середнє підприємництво сприяє створенню нових робочих місць, зростанню валового внутрішнього продукту, а також стимулюванню розвитку конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу економіки [2].

Стратегія розроблена на виконання Указу Президента України від 12 січня 2015 р. та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 р. Стратегія розроблена з урахуванням основних положень: Угоди про асоціацію між Україною [3], з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і її членами державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р.; Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р.; Стратегії подолання бідності, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 161, тощо.

Одним із напрямів Стратегії визначено сприяння розвитку соціального підприємництва. Стратегія узгоджується з програмними та стратегічними документами, зокрема Стратегією розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, Експортною стратегією України: Дорожньою картою стратегічного розвитку торгівлі на період 2017–2021 роки, Стратегією розвитку промислового комплексу, Енергетичною стратегією України на період до 2035 року, Цілями сталого розвитку (2015–2030 роки), програмами реформування системи державного нагляду (контролю).

Реалізація Угоди спрямована на модернізацію економіки, стимулювання торгівлі та забезпечення відповідності економічно-

го регулювання європейській та міжнародній практикам. Для малого і середнього підприємництва, чутливого до змін, важливим є пристосування до нових умов функціонування.

Одним із пріоритетних завдань державної політики є розвиток підприємництва. Невід'ємною складовою розвитку підприємництва є створення сприятливих умов для провадження підприємницької діяльності. З метою реалізації визначених цілей в Україні постійно проводиться робота з удосконалення регуляторного середовища (дерегуляція).

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невіршених раніше частин загальної проблеми. Черговим поштовхом для інтеграції соціальної відповідальності в плани діяльності суб'єктів господарювання, у тому числі суб'єктів малого і середнього підприємництва, стало схвалення у 2015 р. Генеральною Асамблеєю ООН Цілей Сталого Розвитку до 2030 року, де було визначено 17 цілей сталого розвитку.

Проблемам соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва присвячені праці зарубіжних дослідників та експертів: К.Ероу, П.Деккера, Р.Паульсена, Ф.Спреклі, К.Форрестера, Д.Сміта, А.Пауела.

Проблеми мікрокредитування та мікрофінансування малого та середнього підприємництва досліджували українські науковці В.Андрущенко, З.Варналій, В.Волга, В.Заболоцька, О.Дзюблюк, Н.Кривень, А.Чубенко та ін.

Питання соціального спрямування підприємництва, зокрема, висвітлювали у своїх працях українські дослідники: В.Апухтін, О.Богомолів, Н.Вайнілович, В.Купрій, О.Безпалько, В.Голуб, А.Капська, Т.Лях, І.Тохтарова та ін.

Відповідно до міжнародної практики соціальні підприємства класифікуються як: 1) комерційні організації, що використовують свої ресурси для творчого вирішення соціальних питань; 2) некомерційні організації, що допомагають людям створювати свої власні комерційні підприємства; 3) некомерційні підприємства, що спрямовують прибуток на фінансування своїх власних програм або для створення робочих місць.

В Україні соціальне підприємство набуває все більшої популярності серед громадських організацій як ефективний меха-

нізм розв'язання соціальних і економічних проблем територіальних громад.

Нині починають працювати центри підтримки соціального підприємництва, які створюють робочі місця по всій Україні для малозабезпечених осіб, таких, які перебувають в особливих кризових життєвих обставинах, насамперед для внутрішньо переміщених осіб.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті – визначення напрямів розвитку соціального підприємництва в Україні в контексті соціального спрямування державно-управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Господарському кодексі України [4], а саме ст. 55 визначено ознаки, за якими суб'єкти господарювання можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва.

Зокрема, суб'єктами мікропідприємництва є:

– фізичні особи, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України;

– юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Соціальне підприємництво – підприємницька діяльність, що спрямована на інноваційну, позитивну зміну в суспільстві, яка скерована на розв'язання соціальних проблем. Соціальному підприємству властиві такі ознаки: соціальне цілеспрямовання, інноваційність, самоокуповування, фінансова стійкість, масштабування, підприємницький підхід.

Соціальне підприємництво започаткувалося як альтернативний підхід до вузькоспрямованого накопичення доходів у приватному секторі та поєднує в собі чесність, демократію, соціальну та екологічну відповідальність. “Соціальне підприємництво

є напрямом підприємництва XXI ст., у якому збережені складові ринкової економіки, де кожний може вільно торгувати виходячи з попиту та пропозиції та відкритої конкуренції” [5].

У зв'язку з окупацією частини території України виникла потреба надання допомоги нужденним людям. Останніми роками багато патріотично налаштованих людей по всій Україні започаткували організації для надання підтримки та послуг тим, хто їх потребує, насамперед для внутрішньо переміщених осіб. Проте оскільки отримати донорські кошти стає все важче, виникає необхідність пошуку нових підходів [6].

Більшість людей уявляють собі підприємця як людину бізнесу, особу новаторську, підприємницьку, яка створює робочі місця та отримує прибуток. Уміння та новаторство підприємця в поєднанні змін для місцевої громади, використання прибутків на соціальні проекти породжує соціального підприємця.

Соціальні підприємці забезпечують людей робочими місцями або надають нові знання для осіб зі складними життєвими обставинами, як-от внутрішньо переміщені особи, для відкриття нової справи на новій території.

Соціальні підприємства не є благодійними організаціями, вони функціонують так само, як будь-який комерційний бізнес, але відмінність їх у тому, що прибуток, який вони отримують, вкладається у добру справу замість того, щоб приносити користь лише власнику підприємства. Соціальні підприємства, які утворені соціальними підприємцями, усе більше поширюються по світу.

Один із найвідоміших соціальних підприємців це Мохаммад Юнус, бангладешський банкір, економіст, доктор економіки, радник бангладешського уряду, один із перших соціальних підприємців, лауреат Нобелівської премії миру 2006 р. Він розвинув концепції мікрокредитування та мікрофінансування – надання позик бідним підприємцям, які не можуть одержати традиційні банківські позики.

Прикладом міжнародної підтримки підприємництва є діяльність Британської Ради в Україні [7], яка допомагає поширювати інформацію про соціальне підприємництво та соціальні підприємства в Україні. Наразі у Сполученому Королівстві Великої Британії нараховується приблизно 50000 соціальних підприємств,

від організацій, що надають професійну підготовку безробітним до харчових кооперативів, що пропонують високоякісні продукти за прийнятними цінами, від організацій, що надають послуги з соціальної допомоги, що місцеві органи влади купують на контрактній основі до броварень та готелів, власниками яких є місцева громада.

Упродовж 2017 р. у Львові, Донецьку та в Криму були проведені семінари, метою яких було надихнути майбутніх соціальних підприємців прикладами успішно діючих соціальних підприємств у Великій Британії.

Благодійність у формі бізнесу пропонує орієнтовані на ринок послуги, і успіх на ринку цього підприємства забезпечується високою якістю послуг, що вони пропонують. Це – діяльність, що має реальну соціальну користь.

Група українських тренерів, яких підготувало одне з провідних британських соціальних підприємств, пропонує амбітним українським соціальним підприємцям різного гатунку тренінги та підтримку їхніх ідей. Існує справжній ентузіазм щодо нового підходу до отримання доходу і надання послуг з метою забезпечення низки потреб, що існують у кожній українській громаді. Перехід від благодійності до соціального підприємства потребує перевероту у мисленні. Це також потребує дійсної відданості справі. Проте з часом він змінить спосіб, яким можна забезпечувати соціальні і громадські потреби в Україні [8].

Крістін Форрестер, незалежний консультант з Великобританії наголошує, що розвиток креативної економіки – один із пріоритетних напрямків діяльності Британської Ради в Україні: “Ми прагнемо аби місцевий культурний та креативний продукт став конкурентним, мислив категоріями бізнесу та приносив прибуток. Спільно з британською фундацією з розвитку бізнесу та технологічних інновацій ми представляємо тренінги для молодих креативних підприємців. Ви отримаєте знання, що допоможуть розвинути вашу ідею чи стартап у сталий бізнес. Програма проводиться у партнерстві з креативними хабами у різних містах України”.

Для відкриття і роботи підприємства потрібні фінансові ресурси. Український науковець та фінансовий аналітик В.Волга у своїх працях проаналізував моделі й технології мікрофінансуван-

ня малого і середнього бізнесу [9] та зазначив, що шляхи інтеграції мікрофінансової і мікrokредитної системи в загальну фінансову систему країни різноманітні, проте основними складовими їх є: а) зростання масштабів діяльності мікрофінансових інституцій і злиття неефективних небанківських фінансово-кредитних установ; б) використання комерційних джерел фінансування, доступ до депозитних, клірингових і розрахункових центрів; в) розширення використання мікрофінансових операцій самими комерційними банками; г) впровадження нових мікrokредитних технологій та інновацій.

Основні умови ефективного функціонування мікрофінансування і мікrokредитування малого і середнього бізнесу (МСБ) визначаються сприятливим макроекономічним середовищем, розвиненою системою державного регулювання інвестицій, торгівлі, цін, раціональними формами стимулювання розвитку фінансової інфраструктури і попиту на мікрофінансові послуги.

Мікrokредитування МСБ сьогодні є невід'ємною складовою успішно функціонуючої національної фінансової системи, а надання цих послуг суб'єктам малого бізнесу має свою специфіку для кожного з них. Банки вважають мікrokредитування нерентабельним напрямом діяльності у зв'язку зі значними операційними витратами. Тому вивчення міжнародного досвіду організації мікрофінансових послуг іншими суб'єктами фінансового ринку, що має багаторічну історію, а головне – позитивні тенденції розвитку, є важливим.

Фахівці з мікрофінансування Базельського комітету з банківського нагляду, керуючись меморандумом “Мікрофінансова діяльність” і ключовими принципами ефективного банківського нагляду [10], наголосили, що регулювання і нагляд за діяльністю небанківських установ, які мобілізують депозити від населення, повинні застосовуватися відповідно до типу та масштабів банківських операцій цих організацій. Крім захисту коштів вкладників, нагляд з боку офіційних органів країн ЄС розширює доступ до фінансових послуг унаслідок підвищення довіри населення до міжнародних фінансових установ та створює рівні умови для функціонування банків і небанківських інституцій.

Порядок використання коштів, що заплановані в державному бюджеті для мікrokредитування суб'єктів малого підприємництва, передбачено Постановою Кабінету Міністрів України “По-

рядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва" [11] від 27 липня 2011 р. із кількома правками наступного року. Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою "Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва". Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми є Держпідприємництво. Одержувачем бюджетних коштів є Український фонд підтримки підприємництва.

Бюджетні кошти використовуються для надання фізичним та юридичним особам, які належать до суб'єктів мікро- та малого підприємництва відповідно до Господарського кодексу України, мікрокредитів для виробництва, переробки і збуту виробленої продукції, придбання техніки, обладнання, новітніх технологій, будівництва і реконструкції виробничих приміщень.

Фонд надає бюджетні кошти суб'єктам малого підприємництва на конкурсних засадах на поворотній основі за умови забезпечення виконання зобов'язання щодо їх повернення та сплати відсотків за користування бюджетними коштами на рівні 1,5 облікової ставки Національного банку, яка діє на дату укладення договору, в розмірі: від 50000 до 100000 грн – на строк до одного року; від 100001 до 250000 грн – на строк до трьох років із відстроченням повернення основної суми зобов'язання до одного року. Надання мікрокредитів суб'єктам малого підприємництва здійснюється шляхом проведення конкурсу бізнес-планів суб'єктів малого підприємництва у порядку, визначеному Фондом за погодженням із Держпідприємництвом.

Основними критеріями визначення переможців конкурсу є:

- строк окупності проекту;
- обсяг прибутку та рентабельність виробництва;
- кількість додаткових робочих місць, які планується створити, та витрати на створення одного такого місця;
- відповідність проекту пріоритетам, визначеним регіональними стратегіями розвитку;
- виробництво продукції на експорт;
- збільшення обсягу виробництва продукції в розрахунку на одну гривню залучених бюджетних коштів;

– збільшення обсягу надходжень до бюджету від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Зазначимо, що соціальний напрям використання коштів у цій Постанові не враховується.

Активним учасником вирішення соціальних питань громадян є заснована в 1951 р. Міжнародна організація з міграції (МОМ), що є провідною міжурядовою організацією в галузі міграції і яка тісно співпрацює з урядовими, міжурядовими та неурядовими партнерами. 2016 р. МОМ долучилася до системи ООН як Агентство ООН із питань міграції.

Нині до її складу входить 166 країн та вісім країн мають статус спостерігачів, вона також має представництва в понад 100 країнах світу. МОМ сприяє гуманній та впорядкованій міграції для загального блага, надаючи послуги, підтримку та рекомендації урядам і мігрантам.

Діяльність МОМ спрямована на забезпечення врегульованого та гуманного управління міграцією, міжнародного партнерства у вирішенні міграційних питань, допомогу в пошуку практичних рішень міграційних проблем, а також на надання гуманітарної підтримки мігрантам, які її потребують, включно з біженцями та внутрішньо переміщеними особами.

Конституція Міжнародної організації з міграції визнає зв'язок між міграційним, економічним, соціальним та культурним розвитком, а також право на свободу переміщення. МОМ працює у сфері міграції та розвитку, полегшення міграційних процесів, регулювання міграції і вимушеної міграції. Діяльність МОМ, яка охоплює ці галузі, включає підтримку міжнародного міграційного законодавства, обговорення політики та розробку рекомендацій, захист прав мігрантів, надання медичних послуг мігрантам та розгляд гендерних аспектів міграції.

Міжнародна організація з міграції за фінансової підтримки Європейського Союзу у 2017 р. розпочала проект підтримки працевлаштування та самозайнятості внутрішньо переміщених осіб та місцевих мешканців, у тому числі учасників бойових дій та осіб, які належать до уразливих категорій населення [12].

Таким чином відбувається підтримка самозайнятості та мікропідприємництва внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та

людей, які постраждали від конфлікту. У січні 2017 р. тренінги із самозайнятості, мікропідприємництва та профорієнтації розпочалися в рамках нового проекту МОМ, фінансованого Міністерством Великої Британії у справах міжнародного розвитку. Проект діє у 24 областях України і надає можливість пройти тренінг понад 2300 особам. Близько 65% із них отримують гранти розміром GBP 350–1700 залежно від їхніх потреб та встановлених критеріїв.

У рамках проекту триває набір на тренінги із самозайнятості для ВПО з Донецької, Луганської областей та Криму віком 18–60 років (жінки та чоловіки) і членів місцевих громад, які проживають у Житомирській, Сумській, Хмельницькій, Херсонській та Харківській областях і мають досвід самозайнятості.

З 2014 по 2016 р. МОМ уже організувала курси із самозайнятості та мікропідприємництва для близько 5 500 ВПО та людей, які постраждали від конфлікту, з яких понад 3 300 осіб отримали гранти на професійні курси, самозайнятість чи дрібний бізнес.

Починаючи з 2015 р. МОМ було успішно реалізовано проекти із соціального згуртування населення в 61 громаді, переважно на сході України – у Донецькій (на території, підконтрольній Уряду), Луганській (на території, підконтрольній Уряду), Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській областях.

Заходи із соціального згуртування реалізуються в рамках проекту “Сприяння відбудові та сталому розв’язанню проблем ВПО та постраждалого від конфлікту населення в Україні”, що фінансується Європейським Союзом. Проект триватиме до липня 2018 р. і охопить понад 35 000 бенефіціарів по всій Україні.

Міжнародною організацією з міграції впроваджено низку заходів, які залучатимуть як переселенців, так і місцеве населення до розвитку проектів із покращення соціальної інфраструктури, як-от розширення шкіл та дитячих садочків або ігрових майданчиків; покращення діяльності медичних закладів первинної ланки та акушерських пунктів; розвиток та вдосконалення інфраструктури культури та відпочинку або інші аналогічні ініціативи, які потенційно можуть привести до покращення якості життя населеного пункту.

Наразі в проекті МОМ, що фінансується Урядом Японії, беруть участь 20 громад Донецької та Луганської областей.

Робота безкоштовної гарячої лінії забезпечується громадською організацією Донбас SOS. Гаряча лінія функціонує за підтримки проекту “Сприяння відбудові та сталому розв’язанню проблем внутрішньо переміщених осіб та постраждалого від конфлікту населення в Україні”, який фінансується Європейським Союзом та впроваджується Представництвом МОМ в Україні.

Міжнародна організація з міграції в Україні забезпечує такі соціальні напрями управлінських рішень: протидія торгівлі людьми, управління міграцією та кордонами, міграція та розвиток, сприяння культурному розмаїттю та інтеграції мігрантів, медичні послуги й подорожню допомога мігрантам, допомога вимушеним переселенцям і громадам, які зазнали наслідків конфлікту.

Позитивною тенденцією у сфері зайнятості ВПО є зростання частки довготривалої (більше року) зайнятості із 33% у березні–червні 2016 р. до 67% у червні 2017 р. За дослідженнями Міжнародної організації з міграції в Україні, середньомісячний дохід на одного члена домогосподарства ВПО постійно зростає. Основними джерелами доходу для респондентів є державна допомога ВПО та заробітна плата (по 61%). Це свідчить про те, що більшість ВПО досі значною мірою залежать від державної підтримки. Найскладнішими для домогосподарств ВПО упродовж усього періоду моніторингу залишаються різні аспекти житлової проблеми.

За результатами опитування домогосподарств ВПО частка осіб, які відчують себе інтегрованими у місцеву громаду, зросла на 12% з часу проведення минулого опитування.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Рівень усвідомлення важливості соціальної відповідальності серед суб’єктів малого і середнього підприємництва потребує обґрунтування основних напрямів розвитку державного управління щодо соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва, мікrokредитування і мікрофінансування діяльності підприємств, підвищення поінформованості підприємців про переваги відповідального ставлення до провадження своєї господарської діяльності.

Теоретичні дослідження кращої світової практики, розглянуті приклади міжнародної підтримки підприємництва в Україні, створення умов для започаткування бізнесу внутрішньо переміще-

ними особами визначають подальші дослідження щодо оцінювання поточної ситуації в Україні та напрямів управлінських рішень, що будуть спрямовані на сприяння соціальної відповідальності підприємців і посилення ролі держави щодо створення умов для розвитку соціального підприємництва.

Список використаних джерел

1. Про підприємництво [Електронний ресурс] : Закон України від 07 лют. 1991 р. № 698-ХІІ. Редакція від 05 квіт. 2015 р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>

2. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 трав. 2017 р. № 504-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p>

3. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії, ратифікованої Законом України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>

4. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. – Ред. від 02 серп. 2017 р. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

5. Спреклі Ф. Посібник з планування соціального підприємництва [Електронний ресурс] / Ф. Спреклі ; за підтримки Британської Ради. – Британська Рада, 2011 р. – Режим доступу : www.britishcouncil.org

6. Форрестер К. Соціальне підприємництво – спроможність бути агентами змін в Україні. Український фонд підтримки підприємництва [Електронний ресурс] / К. Форрестер. – Режим доступу : <http://ufpp.gov.ua/>

7. Британська Рада в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.britishcouncil.org.ua/

8. Форрестер К. Британська Рада в Україні [Електронний ресурс] / К. Форрестер. – Режим доступу : www.britishcouncil.org.ua/

9. Волга В. О. Міжнародні моделі та технології мікрофінансування малого і середнього бізнесу [Електронний ресурс] / В. О. Волга // Економіка, фінанси, грошовий обіг і кредит. Бізнес-

інформ. – 2015. – № 3. – Режим доступу : www.business-inform.net/pdf/2015/3_0/209_216.pdf

10. Базельський Комітет з банківського нагляду. Micro-finance activities and the Core Principles for Effective Banking Supervision. Базель: Банк міжнародних расчетов [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.bis.org/publ/bcbs175.Pdf>

11. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 лип. 2011 р. № 794 з ред. 2012 р. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua

12. Міжнародна організація з міграції (МОМ) за фінансової підтримки Європейського Союзу. Проект підтримки працевлаштування та самозайнятості внутрішньо переміщених осіб та місцевих мешканців, в тому числі учасників бойових дій та осіб, які належать до вразливих категорій населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iom.org.ua/ua/publications/nms_report_june_2017_ukr_screen2.pdf

References

1. Zakon Ukrainy “Pro pidpriemnytstvo” Zakon vid 07.02.1991 № 698-XII. Redaktsiia vid 05.04.2015 r. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-12>

2. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 travnia 2017 r. № 504-r “Stratehiia rozvytku maloho i seredn'oho pidpriemnytstva v Ukraini na period do 2020 roku” [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p>.

3. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropejs'kym Soiuzom, Yevropejs'kym spivtovarystvom z atomnoi enerhii, ratyfikovanoi Zakonom Ukrainy vid 16 veresnia 2014 r. № 1678-VII.

4. Zakon Ukrainy “Hospodars'kyj kodeks Ukrainy” vid 16.01.2003 № 436-IV. – Red. vid 02.08.2017 r. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

5. Sprekli, F. Posibnyk z Planuvannia sotsial'noho pidpriemnytstva [Elektronnyj resurs] / F. Sprekli Za pidtrymky Brytans'koi Rady. – Brytans'ka Rada, 2011 r. – Rezhym dostupu : www.britishcouncil.org

6. Forrester, K. Sotsial'ne pidpriemnytstvo – spromozhnist' buty ahentamy zmin v Ukraini. Ukrains'kyj fond pidtrymky pidpriemnytstva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ufpp.gov.ua/>.

7. Brytans'ka Rada v Ukraini [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.britishcouncil.org.ua/

8. Forrester, K. Brytans'ka Rada v Ukraini [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.britishtsountsil.org.ua/

9. Volha, V.O. Mizhnarodnimodelitatekhnolohiimikrofinansuvannia maloho i seredn'oho biznesu. Ekonomika finansy, hroshovyj obih i kredyt. Biznesinform, № 3, 2015 r. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.business-inform.net/pdf/2015/3_0/209_216.pdf.

10. Bazel's'kyj Komitet z bankivs'koho nahliadu. Mitsrofinantse atstivities and the Tsore Printsiples for Effetstive Banking Supervision. Bazel': Bank mezhdunarodnykh raschetov [Eletstronits resourstse]. – Mode of atstsess : <http://www.bis.org/publ/bcbs175.Pdf>.

11. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Poriadok vykorystannia koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu biudzheti dlia mikrokredytuvannia sub'iektiv maloho pidpriemnytstva” vid 27 lypnia 2011 r. № 794 z redaktsiieiu 2012/

12. Mizhnarodna orhanizatsiia z mihratsii (MOM) za finansovoi pidtrymky Yevropejs'koho Soiuzu. Proekt pidtrymky pratsevlashtuvannia ta samozajniatosti vnurishn'o peremischenykh osib ta mistsevykh meshkantsiv, v tomu chysli uchasykyv bojovykh dij ta osib, iaki nalezhat' do vrazlyvykh katehorij naseleattia . [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : http://www.iom.org.ua/ua/publications/nms_report_june_2017_ukr_screen2.pdf

Summary

Article 1 of the Law of Ukraine “On Entrepreneurship” determines entrepreneurship as an independent, systematic activity, exercised at one’s own risk, directed at production of goods, performance of works or providing services with the purpose of profit reception, which is fulfilled natural persons and legal entities, registered as subjects of entrepreneurial activity in accordance with the procedure, established by the legislation.

Entrepreneurship in Ukraine is carried out in any form of incorporation defined by the Law of Ukraine, and at the entrepreneur's choice. However, the Law "On Entrepreneurship" does not have a determination of the social entrepreneurship as one of the forms of incorporation. Nevertheless, the state ensures the equal rights and equal opportunity to access material and technical, financial, labour, information, environmental and other resources for all the entrepreneurs.

Under a directive of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24th May 2017, a "Small and Medium Business Development Strategy in Ukraine for the Period up to 2020" was approved, which states that small and medium business promotes creating new workspaces, is conducive to upturn of the Gross Domestic Product, as it also encourages the competitive ability and innovative capacity of the economy. One of the directions of the "Strategy" is advancing the development of social entrepreneurship.

According to the international practice, social entrepreneurship is classified as follows: 1) commercial organizations using their resources for the creative resolution of social issues, 2) non-profit organizations that help people create their own businesses, 3) profit-making enterprises that generate revenue to finance their own programs or to create jobs.

In Ukraine, social entrepreneurship is gaining in popularity as an effective mechanism for solving social and economic problems of territorial communities. In particular, centers of support for social entrepreneurship, which create jobs for low-income people who face special crisis life circumstances.

In connection with the occupation of a part of the territory of Ukraine, it became necessary to help people in need. In recent years, many patriotically-minded people across Ukraine have set up organizations to provide support and services to those in need, primarily for internally displaced persons. However, since getting donated funds is becoming increasingly difficult, there is a need to seek new approaches. Social entrepreneurs provide people with jobs or provide new knowledge for people with complex living conditions, such as internally displaced persons, to open a new business in a new territory.

An example of international support for entrepreneurship is the activity of the British Council in Ukraine, which helps to spread information on social entrepreneurship and social enterprises.

The main conditions for the effective functioning of microfinancing and microlending of small and medium-sized businesses are determined by the favorable macroeconomic environment, the developed system of state regulation of investments, trade and prices, rational forms of stimulating the development of financial infrastructure and demand for microfinance services. Microlending to small and medium-sized businesses today is an integral part of a successfully functioning of the national financial system, and the provision of these services to small businesses has its own particular characteristics for each of them. Banks consider microlending as an unprofitable area of activity due to significant operating costs, so studying international experience in the organization of microfinance services by other subjects of the financial market, which has a long history, and most importantly, positive development trends, is important.

The International Migration Organization with the financial support of the European Union in 2017 launched a project to support the employment and self-employment of internally displaced persons and local residents, including combatants and persons belonging to vulnerable groups of the population. Thus, the support for self-employment and micro-entrepreneurship of internally displaced persons and people affected by the conflict takes place.

Studying the best world practice in the field of social entrepreneurship gives an opportunity to assess the current situation in Ukraine and propose management decisions that will promote the development of social entrepreneurship.